

NÉMETH SZILVIA

Az első Csehszlovák Köztársaság katonai kitüntetései (1918–1938)

A Csehszlovák állam megalakulásának előzményei

A „Nagy Háború” kitörése után a külföldön élő csehek és tótok (szlovákok) körében jelentős mértékben elterjedt a nemzeti öntudat és függetlenedés gondolata. Az Amerikai Szlovákok Ligája (Slovenská Liga amerických Slovákov v Spojených štátoch amerických) az Egyesült Államokban 1914. szeptember 10-én kiadta a „Szlovák sérelmek és követelmények memorandumát” (Memorandum o krivdách a požiadavkách slovenských), melyben a szlovákok önrendelkezési jogát követelték.¹

Egy évvel később a szlovák és cseh hazafias egyesületek képviselői a clevelandi konferencián egyezséget kötöttek, valamint a „nemzetébresztő harcok” folyamatáról és a Csehszlovák állam kiépítésének feltételeiről, illetve Szlovákia autonómiájának kialakításáról tárgyaltak.²

Azok a szlovákok és csehek, akik az Antant államaiban (Orosz Birodalom, Franciaország, Nagy-Britannia) éltek, már a Nagy Háború kezdetén ezekben az országokban politikai csoportokat és katonai alakulatokat hoztak létre. Így a Cseh Katonai Egységet Oroszországban, az „Üdvözlét” századot Franciaországban, valamint a Csehszlovák Idegenlégiót Franciaországban, Olaszországban és Oroszországban. Ezek az egységek az antant oldalán kívántak harcolni. Céljuk az volt, hogy ne ellenséggént tekintsenek rájuk és tartózkodási helyükön ne veszítsék el állásaikat, illetve vagyonukat. A francia és orosz külföldi ellenállás képviselői igyekeztek meggyőzni az antant államok politikusait a csehszlovák állam létrehozásának fontosságáról. A kialakulófélben lévő külföldi csehszlovák ellenállás Franciaországban arra törekedett, hogy az Osztrák-Magyar Monarchia dualista államszervezetét felszámolják, és helyén új utódállamok jöjjenek létre.³

1918. február 7-én T. G. Masaryk a Franciaországban állomásozó 1. Csehszlovák Hadtestet a csehszlovák hadsereg önálló alkotóelemének nevezte meg. A breszt-litovszki béke megkötése után a csehszlovák hadsereg Franciaországba vonult át.⁴ A Nagy Háború befejezését követően 1919

márciusában Milan Rastislav Štefánik⁵ elnyerte az antant államainak a beleegyezését, melynek értelmében a csehszlovák idegenlégiók hazatérhettek Csehszlovákiába.⁶

A cseh és szlovák nemzetek önálló államának nemzetközi elismeréséhez nem volt elég csak a diplomáciai kapcsolatok kiépítése és a propaganda terjesztése, szükség volt egy hadsereg megszervezésére is. A párizsi Csehszlovák Nemzeti Tanács⁷ ezért fő céljának az önálló csehszlovák hadtest létrehozását tekintette, mely az antant oldalán volt hivatott harcolni a nemzetek szabadságáért. Ezt az eszközt tekintették a cseh és szlovák nemzet közös állama nemzetközi elismerésének fő feltételéül.⁸ Így 1917-ben felállították az I. Csehszlovák Hadtestet, melyet politikailag a Csehszlovák Nemzeti Tanács irányított Párizsból, katonailag viszont az orosz hadsereg irányítása alá tartozott.⁹ A választott stratégia eredményesnek bizonyult, hiszen a csehszlovák hadsereget szövetséges hadseregnek tekintették, melynek köszönhetően a párizsi Csehszlovák Nemzeti Tanács igyekezete az önálló Csehszlovák Köztársaság létrehozására valósággá válhatott.

A csehszlovák állam megalakulása

A többlépcsős folyamat következő állomásaként az Amerikai Egyesült Államok, az Egyesült Királyság, Franciaország és Japán 1918 júniusa és szeptembere között ismerte el a Csehszlovák Nemzeti Tanácsot a csehszlovák nemzet kormány-szerveként.¹⁰

1 Imrich Purdek: Československá a slovenská vojenská symbolika v priesečníku heraldiky, faleristiky a vexilológie (1914–1945). Bratislava 2015. 36.

2 Purdek, I.: i. m. 36.

3 Purdek, I.: i. m. 41–42.

4 Purdek, I.: i. m. 45.

5 A párizsi Csehszlovák Nemzeti Tanács alelnöke (1916. február 13.–1918. október 14.); az 1. Ideiglenes Csehszlovák Kormány hadügyminisztere (1918. október 14.–1918. október 28.); Az 1. Csehszlovák Köztársaság hadügyminisztere (1918. október 28.–1919. május 4.). A francia hadsereg tábornoka, katonai pilóta.

6 Purdek, I.: i. m. 48.

7 Párizsban 1916 februárjában a csehszlovák külföldi ellenállás szervekét megalakult a Csehszlovák Nemzeti Tanács. Elődje a Cseh Külföldi Választmány volt, mely Svájcban alakult meg 1915. november 14-én. [Československá národní rada – Wikipédia \(wikipedia.org\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/%C4%8Ceskoslovensk%C3%A1_n%C3%A1rodn%C3%A1_rada)

8 Purdek, I.: i. m. 40.

9 Purdek, I.: i. m. 45.

10 [Československá národní rada – Wikipédia \(wikipedia.org\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/%C4%8Ceskoslovensk%C3%A1_n%C3%A1rodn%C3%A1_rada)

A párizsi Csehszlovák Nemzeti Tanács 1918. október 15-én kiadta a Washingtoni nyilatkozatot (Washingtonská deklarácia) a csehszlovák nemzet önállóságáról. Az Amerikai Egyesült Államok Külügyminisztériumának 1918. október 18-án kézbesítették. A sajtó 1918. október 19-én tette közzé, szerzője Tomáš Garrigue Masaryk volt.¹¹

A Csehszlovák Köztársaság 1918. október 28-án alakult meg a Prágai Nemzeti Bizottság és a Csehszlovák Nemzeti Tanács határozata alapján. A cseh és szlovák képviselők kinevezése után megalakult az első csehszlovák kormány, a Forradalmi Nemzeti Gyűlés. Alakuló ülésén, 1918. november 14-én a Habsburg uralkodókat megfosztották hatalmuktól és Masarykot választották meg a Csehszlovák Köztársaság elnökévé. A későbbi Szlovákia azonban ekkor még nem tartozott Csehszlovákiához. Területén még a magyar hadsereg tartózkodott.¹²

A cseh eseményektől függetlenül 1918. október 30-án Túrócszentmártonban a szlovák politika képviselői találkoztak. Ünnepélyes keretek közt megválasztották a Szlovák Nemzeti Tanácsot. A Végrehajtó Bizottság nyilatkozata alapján a Szlovák Nemzeti Tanács az egyetlen kormány szerv, mely a szlovák nemzet nevében rendelkezhet. A nyilatkozat fő céljaként a cseh és szlovák nemzet közös államának feltételeit kívánta meghatározni. A Szlovák Nemzeti Tanács első nyilatkozatai közé tartozik az 1918. november 3-án kiadott nyilatkozat, melyben a szlovák nemzeti szimbólumok használatáról rendelkezett.¹³

A Csehszlovák Kormány kinevezése és a Törvényalkotó Szervek megalakulása után létrejött a Csehszlovák Honvédelmi Minisztérium 1918. november 15-én. Első kormányrendelete a csehszlovák hadsereg megalakulását hagyta jóvá. Fő feladata az új állam hadseregének létrehozása volt. Ezután kerülhetett sor az állami és katonai szimbólumok (címer, pecsét, zászló, egyenruhák, jelvények, kitüntetések) kialakítására.¹⁴

A csehszlovák kitüntetések szabályozó jogszabályok

- 61/1918 számú törvény – az 1918. december 10-én elfogadott törvény értelmében megszűntek a nemesi rangok és titulusok. Az a személy, aki a nemesi rangokat és titulusokat továbbra is használná, szabálysértést követ el, mely szabadságvesztéssel vagy pénzbírsággal büntethető.¹⁵
- 243/1920 számú törvény – az 1920. április 10-i törvény hatályba iktatta, hogy a Csehszlovák Harci Keresztre, a Csehszlovák Forradalmi Érmére, a Szövetségi Győzelem Érmére és néhány további külföldi kitüntetésre és díszelemekre a 61/1918 számú törvény nem vonatkozik. A törvény kimondta továbbá, hogy új kitüntetéseket csak a katonaság számára lehetséges alapítani az

ellenséggel szemben tanúsított bátorságért, illetve más államok polgárai számára, akik rendkívüli érdemeket szereztek a Csehszlovák állam megalakulásáért.¹⁶

- 268/1936 számú törvény – az 1936. október 16-i törvény újraszabályozta a kitüntetések adományozásának a módját.¹⁷

Csehszlovák katonai kitüntetések

Az önálló államiság kifejezése érdekében az alábbi katonai kitüntetéseket hozták létre: Csehszlovák Harci Kereszt (Československý vojnový kříž), Csehszlovák Forradalmi Érem (Československá revolučná medaila), Sólóyom Érdemrend (Rad Sokola), Szövetségi Győzelem Érem (Spojenecká medaila Víťazstva), Csehszlovák Fehér Oroszlán Érdemrend (Československý rad bieleho leva), Csehszlovák Fehér Oroszlán Érem (Československá medaila bieleho leva), Csehszlovák Önkéntesek Emlékjelvénye (Pamätný odznak československého dobrovoľníka 1918–1919), Trocnói Ján Žižka Érméje (Medaila Jána Žižku z Trocnova).

Csehszlovák Harci Kereszt 1914 – 1918 (Československý vojnový kříž)

A csehszlovák ideiglenes külföldi kormány legmagasabb katonai kitüntetése volt, amelyet 1918. november 7-i dekrétummal hoztak létre Párizsban. Antoine Boduelle, francia szobrászművész tervei alapján készült.¹⁸ A kitüntetést külföldi seregek olyan katonái számára hozták létre, akik áldozatokat hoztak és érdemeket szereztek a „nemzetek szabadságáért” vívott harcban. A kereszt a cseh, a szlovák, a morva és a sziléziai felszabadított területeket volt hivatott szimbolizálni. A szláv nemzetek szabadság ideálját egyesítette Csehszlovákia

1–2. kép – Csehszlovák Harci Kereszt
(Československý vojnový kříž)

11 Purdek, I.: i. m. 88.

12 Ladislav Vrteľ: Štátne symboly Československa a Slovenska v rokoch 1918–1993. Bratislava 2022. 16–17.

13 Vrteľ, L.: i. m. 18.

14 Purdek, I.: i. m. 88.

15 Purdek, I.: i. m. 138.

16 Purdek, I.: i. m. 138.

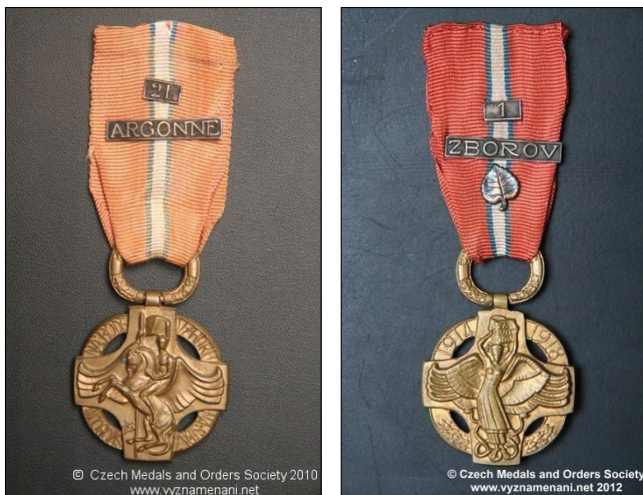
17 Purdek, I.: i. m. 150.

18 Československý válečný kříž 1914–1918 (vznamenani.net)

zászlaja alatt. A csehszlovák forradalmi seregek egységeinek adományozták a Nagy Háborúban (csehszlovák katonáknak vagy a szövetséges seregek katonáinak az ellenséggel szemben tanúsított bátorságért és egyéb kiemelkedő katonai tetteért). A kitüntetés formája atipikus bronz kereszt, melyet négy azonos nagyságú, szimmetrikusan egymásba fonódó kör alkot. Az előlapon a felső kör Csehországot szimbolizálja a kétfarkú oroszlánnal, az alsó kör Szlovákiát a hármashalmos álló kettős kereszttel, a jobb oldali kör Morvaországot a morva sakkasztásossal, a bal oldali kör pedig Sziléziát a sziléziai sással. A hátoldalon a kereszt ágait jelképező négy körben háromlevelű hárslevelet alkalmaztak díszítésként. Középen a „ČS” betűk az egységes Csehszlovákiát szimbolizálják. A selyemszalag piros és fehér színekben csíkozott. A kitüntetés Csehország, Szlovákia, Szilézia és Morvaország egyesülését jelképezi.¹⁹

Csehszlovák Forradalmi Érem (Československá revolučná medaila)

1918. december 1-i dekrétummal hozta létre Párizsban a csehszlovák elnök. Az érem előlapját görög kereszt alkotja, amelynek enyhén keskenyedő karjait szélesebb körív fogja össze. A lapos köríveken a következő felirat olvasható: „Őrségre fel szabad nemzet!”. Középen egy Pegazuson ülő meztelen férfi alakja látható. Mindkét alakot profilban ábrázolják, azonban a férfi arcával jobbra tekint. Az érem hátlapja ugyanilyen kidolgozottságú. A keresztben egy szárnyas női alak látható, mely a szabadságot szimbolizálja. A feje fölé tartott kezeiben jobb irányba forduló zászlót tart „Szabadságért” felirattal. A kör felső ívén „1914/1918” évszám olvasható, az alsó keresztágtól felfelé mindkét irányban babérágra utaló szimbólum jelenik meg. Az érme széles és lapos bronz láncszemmel kapcsolódik a selyemszalaghoz, amelynek piros alapszínén középen mindkét

3–4. kép – Csehszlovák Forradalmi Érem
(Československá revolučná medaila)

19 Purdek, I.: i. m. 139.; František Lobkovicz: Encyklopedie rádu a vyznamenání. Praha 1995, 59.

oldalon késsel szegélyezett fehér függőleges sáv látható. Nem szokványos módon, maga a szalag is díszítésekkel ellátott: valószínűleg hársfalevél felett az egyes ezredek nevei olvashatók, majd legfelül számokat is elhelyeztek. A szalagon olvasható egyes ezredek nevei a következők voltak: „Cseh csapat” (Česká družina), „Idegenlégió” (Cudzinecká légia); az oroszországi csapatok nevei: „Zborov”, „Bachmác”, „Sibír”; a franciaországi csapatok nevei: „Alsace”, „Argonne”, „Peronne”; az olaszországi csapatok nevei: „Dossalto”, „Piave” és a szerbiai csapat neve: „S”.²⁰ A kitüntetés éremrésze színezést nem tartalmaz, egységesen bronz színű.

Sólyom Érdemrend (Rad Sokola)

Csehszlovákia első honvédelmi minisztere, Milan Rastislav Štefánik ezredes már 1918 szeptemberében megalapítani javasolta a kitüntetést, mellyel az önálló Csehszlovákia létrejöttéért közreműködő katonák érdemeit kívánta megjutalmazni. A második legmagasabb kitüntetés volt. Az érdemrend jelvény részét tízsarkú (ötkarú) kereszt alkotja, a karok vége szélesen ívelt, melynek köszönhetően majdnem összefüggő

5–6. kép – Sólyom Érdemrend (Rad Sokola)

kört alkotnak. A kereszt közepén kerek pajzs helyezkedik el. Mind a karok, mind a pajzs zománcozottak. Fém színű keskeny keretben fehér sáv fut körbe a karokon, körbe ölelve a tengerészkék belső színt. A pajzsban, az előlapon kék színű hármashalmos áll, felette négy sólyom sziluettjével. A hátlap pajzs részén a „ČS” jel hárslevelekkel és az 1918-as évszám, aranyozott színnel látható. Eredetileg három osztályos kitüntetésnek (Milan Rastislav Štefánik Érdemrend, Sólyom csillaggal szalagon, Milan Rastislav Štefánik Érdemrend, Sólyom kardokkal, Milan Rastislav Štefánik Érdemrend, Érdemkért) tervezték, végül azonban csak egyosztályos kitüntetéssé vált,

20 Purdek, I.: i. m. 140.; Československá revoluční medaile (vyznamenani.net); LOBKOVICZ, F: 1995. 59.

melyet két csoport alkotott. Ezt az Érdemrendet az 1918. december 10-i, 61/1918 számú törvény értelmében megszüntették, de az 1920. április 10-én meghozott 243/1920 számú törvény szerint újra alapították.²¹

*Szövetségi Győzelem Érem
(Spojenecká medaila Víťazstva)*

Ferdinand Foch, a szövetséges seregek tábornagyának javaslatára alapították a Szövetségi Győzelem Érmét, kifejezetten a Nagy Háborúban a szövetségesek oldalán harcoló csehek és szlovákok részvételének elismeréseként. A bronzérem elülső oldalán egy női alak látható kitért szárnyakkal, mely a győ-

7–8. kép – Szövetségi Győzelem Érem
(Spojenecká medaila Víťazstva)

zelmet jelképezi. Jobb kezében egy római kardot tart, fején sisak látható. Az érme hátsó felén a csehszlovák állami szimbólum, melyet a „Világháború/civilizációért” felirat szegélyezett. A Szövetségi Győzelem Érem 1920. április 20-án, a 243/1920 számú törvény értelmében volt adományozható, melyet 1922. február 13-án egészítettek ki. Az érmet a csehszlovák forradalmi hadsereg azon katonáinak adományozták, akik 1918. október 28. előtt önkéntesen jelentkeztek a hadseregbe, és 1918. november 11-ig be is sorozták őket.²²

*Csehszlovák Fehér Oroszlán Érdemrend
(Československý rad bíleho leva)*

1922-ben alapították kizárólag olyan külföldiek számára, akik rendkívüli érdemeket szereztek a Csehszlovák állam számára, illetve akik részt vettek a Csehszlovák álammal való baráti kapcsolat elmélyítésében.²³ A rendjel ötágú csillagot ábrázol, amelynek ágai vörösre zománcozottak és hármass csúcsban végződnek, a csúcsok végét kis aranygyöngyök díszítik. Az ágak között aranylevelek találhatóak. A csillag közepére az

²¹ Purdek, I.: i. m. 141-142.; Lobkovicz, F.: i. m. 58.

²² Purdek, I.: i. m. 143.; Lobkovicz, F.: i. m. 60.

²³ Purdek, I.: i. m. 143.; [Řád bíleho lva \(vyznamenani.net\)](http://Rad.bileho.lva.vyznamenani.net)

9. kép – Csehszlovák Fehér Oroszlán Érdemrend
(Československý rad bíleho leva)

ágaskodó, kétfarkú, fehér oroszlánt helyezték. A hátlap szintén vörösre zománcozott, a csillag ágain Csehszlovákia régióinak (Csehország, Morvaország, Szilézia, Szlovákia és Kárpát-Ruténia) címereit helyezték el. Közepén a ČSR betűk (Československá republika, Csehszlovák Köztársaság), körülötte pedig a rend jelmondata: PRAVDA VÍTĚZÍ ('az igazság diadalmaskodik') olvasható. A szalaghoz kapcsoló gyűrű két részből állt: hármass levelekből álló koszorú, amelyet két kard keresztes és díszítés nélküli gyűrű. A kis és a nagy szalag is piros-fehér színű. Az érdemrend aranylános I. osztályú nagykeresztjét csak államfőknek adományozták, maximum 250 fő kaphatta meg. A II. osztályt főtisztek számára rendszeresítették, maximum 400 főt tüntethettek ki vele. A III. osztályt vezérkari tiszteknek adományozták, a kitüntetettek számát 900 főben maximálták. A IV. tiszti osztály érdemrendje méretében kisebb volt a II. és III. fokozathoz képest, maximum 1500 fő kaphatta meg. Az V. lovagosztály rendjele ezüstből készült, maximum 3000 főnek adományozhatták.²⁴

*Csehszlovák Fehér Oroszlán Érem
(Československá medaila bíleho leva)*

Az érdemrend mellett a 1922. december 7-i kormányrendelettel megalapították a kitüntetést is. Ez a rajta alkalmazott szimbólumaiban igen hasonlított az érdemrendhez. Előlapján a kétfarkú cseh oroszlán látható, mellén címerrel. A piros-fehér szalaghoz erősítő függesztés azonos szerkezeti megoldású: leveles ágkoszorú, egymást keresztező kardokkal. Maga az érme aranyból készült, felülete dombornyomott. A hátlapon itt is a ČS betűk dominálnak, a háttérben levelekkel, az érme szélén felirattal.

*Csehszlovák Önkéntesek Emlékjelvényét 1918–1919
(Pamätný odznak československého dobrovolníka 1918–1919)*

A jelvényt 1938-ban vezették be Csehszlovákiában. Az érme előlapjának fő motívuma a lilium kereszt. Középen a Č és S

²⁴ Purdek, I.: i. m. 145.; Lobkovicz, F.: i. m. 193.

10–11. kép – Csehszlovák Fehér Oroszlán arany Érem
(Československá zlatá medaila bieleho leva)

betűk egymásba fonódnak, a hátteret egy lovagi kard képezi. A kereszt vízszintes száraiban balra az 1918, jobbra az 1919 évszámok láthatóak. Hátlapján az érmét szinte kettéosztja a római számokkal jelzett (MCMXXXVIII) 1938. évszám felirata. Alatta egy hárság található, O.P. betűkkel. A felső részen négy kis címer áll, előtérben a cseh fehér oroszlános címer, felette részben eltakarva Szlovákia, jobbra Szilézia, balra Morvaország címerei. Az évszám és a címerek között két egy-

12–13. kép – Csehszlovák Önkéntesek Emlékjelvénye 1918 – 1919
(Pamätný odznak československého dobrovoľníka 1918–1919)

másba fonódó töviság keretezi az országrészek szimbólumait. Az érem mindkét oldalán keskeny perem került kialakításra. A szalag színei szimmetrikusan osztottak, középen kékkel szegélyezett fehér csík, tőle jobbra és balra szélesebb piros, végül fehér és piros keskeny csíkok láthatók.

„Nehéz időkben” Jelvény (V ťažkých časoch)

A kitüntetést olyan csehszlovák katonáknak adományozták, akik részt vettek az 1918–1919-es szlovákiai harcokban.

14–15. kép – „Nehéz időkben” (V ťažkých časoch) Érem

A jelvény bronzból készült, kifelé szélesedő ágú keresztet ábrázol, az ágakon végig futó keskeny peremzéssel. Az előlapon, a kereszt közepén a cseh állami címer látható. A hátlapon vésett felirattal közepén a jelvény nevét adó „V ťažkých časoch” felirat áll. A kereszt felső az 1918-as évszámot, lenn pedig az 1919-es évszámot helyezték el.²⁵

Trocnoi Ján Žižka Érméje (Medaila Jána Žižku z Trocnova)

Ezt a jelvényt az orosz idegenlégió alapította 1918 szeptemberében. Először 1918 decemberében adományozták a hánckai 6. lövészezred katonáinak Jekatyerinburgban. A réz jelvény Ján Žižka arcképét ábrázolja prém sapkában. A térhatást a domborműves kivitelezés mellett az biztosítja, hogy az érem szélesebb peremére kinyúlik az ing széle és a kalap. A hátlapon az érem közepén a „Szabadságért” felirat áll, hárs- és babérággal övezve. A jelvény körfelirata: „Csehszlovák hadsereg” (Československé vojsko).²⁶

16–17. kép – Trocnói Ján Žižka Érméje
(Medaila Jána Žižku z Trocnova)

²⁵ Purdek, I.: i. m. 147.; Lobkovicz, F.: i. m. 60.

²⁶ Purdek, I.: i. m. 146.; [Medaile Jana Žižky z Trocnova \(vyznamenani.net\)](http://www.vyznamenani.net).

Tervnek megmaradt kitüntetések

A felsoroltakon túl voltak további javaslatok csehszlovák katonai kitüntetések létesítésére, amelyek azonban nem valósultak meg. Így például a Matica Slovenská 1929-ben javaslatot tett a csehszlovák kormánynak a „Szlovákia szabadságáért“ (Za slobodu Slovenska) elnevezésű kitüntetés alapítására. Ezt az 1918–1919 között tevékenykedő önkénteseknek kívánták adományozni. A Honvédelmi Minisztérium nem tartotta helyesnek a Hadi Kereszt mellett újabb kitüntetést létrehozni.²⁷

A Tomás Garrique Masaryk Katonai Emlékérmét (Památná medaila T. G. Masaryka) a Honvédelmi Minisztérium javaslatára 1935. december 14-től kívánták adományozni az aktív szolgálatban lévő katonatisztek számára. A kitüntetés átadására Masaryk elnök lemondása napját szánták. A javaslatot ugyan jóváhagyták, de mivel az adományozásokról szóló 243/1920 számú törvényt – ettől a tervtől függetlenül – módosítani kívánták, a változtatás életbe lépéséig elhalasztották kitüntetés bevezetését. A törvény módosítása után nem terjesztették újra elő.²⁸

Az érem fehér fémből készült volna, 35 mm átmérővel. A perem szélét 2 mm vastagságúra tervezték. Az előlapra T. G. Masaryk arcképét helyezték volna el, körülötte pedig a „T. G. Masaryk, elnök, felszabadító, a teljes haderő első parancsnoka.” (PRESIDENT OSVOBODITEL T. G. MASARYK PRVNÍ VELITEL VEŠKERÉ BRANNÉ MOCI) feliratot kívánták elhelyezni. Az érem hátlapjára, annak közepre a cseh kis állami jelképét tervezték, alatta a következő dátummal: 14. XII. 1935. A peremgyűrűn a következő felirat szerepelt volna: „Az államokat olyan eszménnyel tartják fenn, melyekből születtek.” (STÁTÝ SE UDRŽUJÍ TĚMI IDEÁLY, Z NICHŽ SE ZRODILI).²⁹

1938-ban további javaslatok születtek: Szentvenceli Korona Érdemrend (Rad svetováclavskej koruny), Szabadság Rend (Rad slobody), Csehszlovák Csillag Rend (Rad

československej hviezdy), illetve a Csehszlovák Érdemkereszt (Československý záslužný kříž).³⁰

Összegezve megállapíthatjuk, hogy Csehszlovákia megalakulása után a zászlókon, egyenruhákön, kitüntetésekön megjelentek az új állam szimbólumai, úgy mint a cseh ezüst oroszán arany koronával és pajzzsal, illetve Szlovákia címere az ezüst kettős kereszttel és a kék hármasdombbal, a morva sakkablás sas és a sziléziai sas. Az államalkotó országrészek jelképei közül a cseh volt domináns. Az új Csehszlovák állam kialakította saját szimbólumrendszerét, amelyet katonai kitüntetésekön is megjelenített: a keresztezett kardok és a „Csehszlovákia” felirat, vagy annak rövidítése.³¹

Az önálló államiság kifejezését szolgálták az új rendjelek, kitüntetések, amelyek – alapításuk idejét tekintve – háborús tettekhez kapcsolódtak elsősorban. A Nagy Háború idején létrehozott érdemrendek és katonai jelvények egyaránt tükrözték az európai és a monarchia kitüntetéseinek stílusjegyeit, a hatalom megszilárdulását követően azonban sajátos díszítőelemek váltak jellemzővé, így a görögkereszt, kifelé szélesedő karokkal, a hársfalevél, a négy államalkotó egység címerei részleteinek elhelyezése a kitüntetésekön. A békeszerződés után hangsúlyossá a cseh állami címer kettős farkú oroszlánja, illetve az új állam neve vagy rövidített változata vált.³²

A kitüntetések szalagjainak színvilága a kezdeti piros-fehér csíkozástól annyiban távolodott el, hogy harmadik színként megjelent a kék valamely árnyalata, előrevetítve a későbbi hivatalos állami színeket.

Megállapítható végül, hogy az első Csehszlovák Köztársaság kitüntetései változatosak, kivitelezésükben színvonalasok voltak. A Csehszlovák Fehér Oroszlán Érdemrend kivételével, díszítésükben egyszerűek, letisztult formákat tartalmazóak voltak. A legnagyobb állami kitüntetés a 19. századi érdemrendek hagyományait követte, a nagycsillag, a lánc, a zománcdíszítés alkalmazásával.

27 Purdek, I.: i. m. 148.

28 Purdek, I.: i. m. 149.

29 Purdek, I.: i. m. 149.

30 Purdek, I.: i. m. 150.

31 Purdek, I.: i. m. 151.

32 Purdek, I.: i. m. 152.